

ความรุนแรงและรัฐประหาร

๖ ตุลาคม ๒๕๑๙

เจตนาและความทารุณโหดร้าย

๑. ในวันพุธที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ เวลาประมาณ ๗.๓๐ น. ตำรวจไทยโดยคำสั่งของรัฐบาลเสนีย์ ปราโมช ได้ใช้อาวุธสงครามบุกเข้าไปในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ยังไม่เลือกหน้า และมีกำลังของคณะกระทิงแดง ลูกเสือชาวบ้าน และนวพลเสริม บ้างก็เข้าไปในมหาวิทยาลัยกับตำรวจ บ้างก็ล้อมมหาวิทยาลัยอยู่ข้างนอก เพื่อทำร้ายผู้ที่หนีตำรวจออกมาจากมหาวิทยาลัย ผู้ที่ถูกยิงตายหรือบาดเจ็บ ก็ตายไป บาดเจ็บไป คนที่หนีออกมาข้างนอกไม่ว่าจะบาดเจ็บหรือไม่ ต้องเสี่ยงกับความทารุณโหดร้ายอย่างยิ่ง บางคนถูกแขวนคอ บางคนถูกราดน้ำมันแล้วเผาทั้งเป็น คนเป็นอันมากก็ถูกซ้อม ปรากฏตามข่าวทางการว่าตายไป ๔๐ กว่าคน แต่ข่าวที่ไม่ใช่ทางการว่าตายกว่าร้อยและบาดเจ็บหลายร้อย

ผู้ที่ยอมให้ตำรวจจับแต่โดยดีมีอยู่หลายพันคน เป็นนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ หลายมหาวิทยาลัย เป็นประชาชนธรรมดาที่มี เป็นเจ้าหน้าที่และอาจารย์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ซึ่งได้รับคำสั่งให้เฝ้าดูอาคารสถานที่และทรัพย์สิน

ของมหาวิทยาลัยก็มีใช้น้อย

เมื่อนำเอาผู้ต้องหาทั้งหลายไปยังสถานีตำรวจและที่คุมขังอื่น มีหลายคนที่ถูกตำรวจซ้อมและทรมานด้วยวิธีต่าง ๆ บางคนถูกทรมานจนต้องให้การตามที่ตำรวจต้องการจะให้การและขัดทอดถึงผู้อื่น

๒. เจตนาที่จะทำลายล้างพลังนักศึกษาและประชาชนที่ไผเสรีภาพนั้นมียุ่มนานแล้ว ในตุลาคม ๒๕๑๖ เมื่อมีเหตุทำให้เปลี่ยนระบบการปกครองมาเป็นรูปประชาธิปไตยนั้น ได้มีผู้กล่าวว่า ถ้าหากนักศึกษาประชาชนได้สักหมื่นสองหมื่นคน บ้านเมืองจะสงบราบคาบ และได้สืบเจตนาที่ต่อมาจนถึงทุกวันนี้ ในการเลือกตั้งเมษายน ๒๕๑๙ ได้มีการปิดประกาศ และโฆษณาจากพรรคการเมืองบางพรรคว่า “สังคมนิยมทุกชนิดเป็นคอมมิวนิสต์” และกิตติวุฒโฒนวนพลภิกขุยังได้ให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์ว่า การฆ่าคอมมิวนิสต์นั้นไม่เป็นบาป ถึงแม้ในเดือนกันยายน - ตุลาคม ๒๕๑๙ เอง ก็ยังมีผู้กล่าวว่า การฆ่าคนที่มาชุมนุมประท้วงจอมพลถนอม กิตติขจร สัก ๓๐,๐๐๐ คน ก็เป็นการลงทุนที่ถูก

๓. ผู้ที่ได้สูญเสียอำนาจทางการเมืองในเดือนตุลาคม ๒๕๑๖ ได้แก่ทหารและตำรวจบางกลุ่ม ผู้ที่เกรงว่าในระบบประชาธิปไตยตนจะสูญเสียอำนาจทางเศรษฐกิจไป ได้แก่ พวกนายทุนเจ้าของที่ดินบางกลุ่ม และผู้ที่ไม่ประสงค์จะเห็นระบบประชาธิปไตยในประเทศไทย กลุ่มเหล่านี้ได้พยายามอยู่ตลอดเวลาที่จะทำลายล้างพลังต่างๆ ที่เป็นปรปักษ์แก่ตนด้วยวิธีต่าง ๆ ทางวิทยุและโทรทัศน์ ทางหนังสือพิมพ์ ทางใบปลิวโฆษณา ทางลมปากลือกัน ทางบัตรสนเท่ห์ ทางจดหมายซึ่งเป็นบัตรสนเท่ห์ขู่เข็ญต่าง ๆ และได้ก่อตั้งหน่วยต่าง ๆ เป็นเรื่องซึ่งจะได้กล่าวถึงในข้อ ๒๐ และ

ข้อต่อ ๆ ไป

วิธีการของบุคคลกลุ่มเหล่านี้คือใช้การปลุกผีคอมมิวนิสต์โดยทั่วไปถ้าไม่ชอบใครก็ป้ายว่าเป็นคอมมิวนิสต์ แม้แต่นายกรัฐมนตรีก็ถูกป้าย หรือเสนีย์ หรือพระราชาคณะบางรูปก็ไม่เว้นจากการถูกป้ายสี อีกวิธีหนึ่งคือการอ้างถึงชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์เป็นเครื่องมือในการป้ายสี ถ้าใครเป็นปรปักษ์ก็แปลว่าไม่รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

๔. ในกรณีของเดือนกันยายน-ตุลาคม ๒๕๑๙ นี้ เมื่อจอมพลถนอม กิตติขจร เข้ามาในประเทศไทย ก็อาศัยการสวปัสตร์คือศาสนาเป็นเครื่องกำบัง และในการโจมตีนักศึกษาประชาชนที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ก็ใช้สถาบันพระมหากษัตริย์เป็นข้ออ้าง

การแขวนคอ

๕. จอมพลถนอมเข้าประเทศไทยเมื่อ ๑๙ กันยายน นักศึกษา กรรมกร ชาวไร่ชาวนา ประชาชนทั่วไปมีการประท้วง แต่การประท้วงคราวนี้ผิดกับคราวก่อน ๆ ไม่เหมือนแม้แต่เมื่อคราวจอมพลประภาส จารุเสถียรเข้ามา คือกลุ่มผู้ประท้วงแสดงว่าจะให้ออกาสแก่รัฐบาลประชาธิปไตยแก้ปัญหา จะเป็นโดยให้จอมพลถนอมออกจากประเทศไทยไป หรือจะจัดการกับจอมพลถนอมทางกฎหมาย ในระหว่างนั้นก็ได้มีการปิดประกาศในที่สาธารณะต่าง ๆ เพื่อประณามจอมพลถนอม และได้มีการชุมนุมกันเป็นครั้งคราว (จนกระทั่งถึงวันที่ ๔ ตุลาคม)

การปิดประกาศประท้วงจอมพลถนอมนั้น ได้รับการต่อต้านอย่างรุนแรงจากกลุ่มที่เป็นปรปักษ์ต่อนักศึกษาประชาชน

นักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ๒ คน และนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๑ คน ถูกทำร้ายในการนี้ บางคนถึงสาหัส

ที่นครปฐม พนักงานของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ๒ คน ออกไปปิดประกาศประท้วงจอมพลถนอม ได้ถูกคนร้ายฆ่าตาย และนำไปแขวนคอไว้ในที่สาธารณะ ต่อมารัฐบาลยอมรับว่า คนร้ายนั้นคือตำรวจนครปฐมนั่นเอง

๖. ในการประท้วงการกลับมาของจอมพลถนอมนั้น ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาได้รับความร่วมมือจาก “วีรชน ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖” คือผู้ได้รับบาดเจ็บจากการปะทะกันในตุลาคม ๒๕๑๖ (บางคนก็พิการตลอดชีวิต) และญาติของ “วีรชน” นั้น ๆ ญาติของวีรชนทำการประท้วงโดยนั่งอดอาหารที่ทำเนียบรัฐบาลในราว ๆ ต้นเดือนตุลาคม แต่เจ้าหน้าที่ตำรวจและเจ้าหน้าที่ที่ทำเนียบพยายามขัดขวางด้วยวิธีต่าง ๆ ในวันอาทิตย์ที่ ๓ ตุลาคม ด้วยความร่วมมือของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ชุมชนพุทธศาสตร์ประเพณี ญาติวีรชนจึงได้ย้ายมาทำการประท้วงที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ บริเวณลานโพธิ์ ในวันจันทร์ที่ ๔ ตุลาคม ผู้บริหารมหาวิทยาลัยคาดว่าคงจะมีการก่อฝูงชนขึ้นที่นั่น เป็นอุปสรรคต่อการสอบของนักศึกษา จึงได้มีหนังสือถึงนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัยแห่งรัฐขอให้รัฐบาลจัดหาที่ที่ปลอดภัยให้ผู้ประท้วงประท้วงได้โดยสงบและปลอดภัย

๗. ในเที่ยงวันจันทร์ที่ ๔ ตุลาคมนั้นเอง เหตุการณ์ก็เป็นไปอย่างคาด คือได้เกิดการชุมนุมกันขึ้น มีนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ นักศึกษามหาวิทยาลัยต่าง ๆ ตลอดจนประชาชนไปชุมนุมกันที่ลานโพธิ์ ในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ประมาณ ๕๐๐ คน ได้มี

การอภิปรายกันถึง (๑) เรื่องจอมพลถนอม (๒) เรื่องการฆ่า
พนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคที่นครปฐม และได้มีการแสดง
การจับพนักงานไฟฟ้านั้นแขวนคอโดยนักศึกษา ๒ คน คนหนึ่ง
ชื่อภินันท์เป็นนักศึกษาศิลปศาสตร์ปีที่ ๒ และเป็นสมาชิกชุมนุม
การละคอน แสดงเป็นผู้ที่ถูกแขวนคอ

จากปากคำของอาจารย์หลายคนที่ได้ไปดูการชุมนุมกันใน
เที่ยงวันจันทร์ที่ ๔ ตุลาคมนั้น ผู้แสดงแสดงได้ดีมาก ไม่มี
อาจารย์ผู้ใดที่ไปเห็นแล้วจะสะดุดใจว่าภินันท์แต่งหน้า หรือมี
ใบหน้าเหมือนเจ้าฟ้าชายมกุฎราชกุมาร เป็นการแสดงโดยเจตนา
จะกล่าวถึงเรื่องที่นครปฐมโดยแท้

เมื่ออธิการบดีลงไประงับการชุมนุมนั้น เป็นเวลาเกือบ
๑๔ น. แล้ว การแสดงเรื่องแขวนคอนั้นเลิกไปแล้ว ก่อนหน้านั้น
นั้นมีการประชุมคณะบดีจนถึงเกือบ ๑๓ น. อธิการบดีรับประทาน
อาหารกลางวันที่ดีเลิศรสรสชาติอร่อย ๆ ๑๓ น. ถึง ๑๓.๓๐ น.
พอกลับจากดีเลิศรสรสชาติจะไปห้อง อธิการบดีเห็นว่ามี
การชุมนุมกัน เป็นอุปสรรคต่อการสอบไล่ของนักศึกษาจึงได้ไปห้าม

๘. รุ่งขึ้นหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ หลายฉบับได้ลงรูปถ่ายการ
ชุมนุมและการแสดงแขวนคอนั้น จากรูปหนังสือต่าง ๆ เห็นว่า
นายภินันท์นั้นหน้าตาละม้ายมกุฎราชกุมารมากแต่ไม่เหมือน
ทีเดียว แต่ในภาพของหนังสือพิมพ์ ดาวสยาม (ซึ่งเป็นปรปักษ์
กับศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาตลอดมา) รูปเหมือนมาก จนกระทั่ง
มีผู้สงสัยว่าดาวสยามจะได้ตั้งใจแต่งรูปให้เหมือน

เรื่องนี้สถานีวิทยุยานเกราะ (ซึ่งก็เป็นปรปักษ์กับศูนย์กลาง
นิสิตนักศึกษา และเคยเป็นผู้บอกบทให้หน่วยกระหิณแดงโจมตี
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ด้วยอาวุธและลูกระเบิด เมื่อสิงหาคม

๒๕๑๙) ก็เลยนำเอามาเป็นเรื่องสำคัญ กล่าวหาว่าศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาเป็นคอมมิวนิสต์ เจตนาจะทำลายล้างสถาบันพระมหากษัตริย์ จึงได้พยายามแต่งหน้านักศึกษาให้เหมือนมกุฎราชกุมารแล้วนำไปแขวนคอ ในการกระจายเสียงของยานเกราะนั้น ได้มีการยั่วยุให้แก่นักศึกษาที่ชุมนุมกันอยู่ในธรรมศาสตร์นั้นเสีย ยานเกราะได้เริ่มโจมตีเรื่องนี้เวลาประมาณ ๑๘ น. ในวันอังคารที่ ๕ ตุลาคม และได้กระจายเสียงติดต่อกันมาทั้งคืนวันอังคารต่อเนื่องถึงเช้าวันพุธที่ ๖ ตุลาคม

การชุมนุมประท้วง ๔ ตุลาคม ๒๕๑๙

๔. ส่วนทางศูนย์กลางนิสิตนักศึกษานั้น ได้จัดให้มีการชุมนุมที่สนามหลวงประท้วง (๑) ให้รัฐบาลจัดการกับจอมพลถนอม กิตติขจร (๒) ให้จับผู้ที่เป็นฆาตกรแขวนคอที่นครปฐมมาลงโทษ ตั้งแต่วันศุกร์ที่ ๑ ตุลาคม เป็นการทดลอง “พลัง” ตามที่นักศึกษากล่าว แล้วเลิกวันเสาร์ที่ ๒ อาทิตย์ที่ ๓ เพราะมีตลาดนัดที่ท้องสนามหลวง แล้วนัดชุมนุมกันอีกในเย็นวันจันทร์ที่ ๔ ตุลาคม

การชุมนุมประท้วงดังกล่าว ได้ทราบจากนักศึกษาว่า กำหนดจัดกันในช่วงต้นเดือนตุลาคมเพราะเป็นระยะที่นายทหารชั้นผู้ใหญ่เปลี่ยนแปลงตำแหน่งที่สำคัญ ๆ เนื่องจากมีผู้ครบเกษียณอายุไป ๓๐ กันยายน ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาสืบทราบมาว่า อาจจะมีการกระทำรัฐประหารโดยนายทหารผู้ใหญ่บางกลุ่มที่ไม่พอใจการสับเปลี่ยนตำแหน่งที่สำคัญ จึงต้องการจะแสดงพลังนักศึกษาเป็นการป้องกันการรัฐประหาร ในขณะเดียวกันก็เพื่อเรียกร้องให้รัฐบาลกระทำ ๒ อย่างข้างต้น

ฝ่ายทางสภากรรมกรก็กำหนดว่า จะมีการสไตรค์สนับสนุนการประท้วงเพียง ๑ ชั่วโมงเป็นขั้นแรกในวันศุกร์ที่ ๘ ตุลาคม

เรื่องการชุมนุมประท้วงของศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาที่สนามหลวงนั้น มีหนังสือพิมพ์หลายฉบับไปถาม ม.ร.ว. เสรีย์ ปราโมช นายกรัฐมนตรีว่า ถ้าเขาจะมาชุมนุมกันที่ในธรรมศาสตร์ นายกรัฐมนตรีเห็นเป็นอย่างไร นายกรัฐมนตรีตอบว่า ถ้าย้ายไปชุมนุมกันที่ธรรมศาสตร์ก็จะดีมาก (หนังสือพิมพ์ต่อมาได้มาถามอธิการบดีธรรมศาสตร์ว่าเห็นเป็นอย่างไรในคำตอบของนายกรัฐมนตรี อธิการบดีตอบว่าไม่ดีเลย)

๑๐. ในการชุมนุมประท้วงที่สนามหลวง เย็นวันจันทร์ที่ ๔ ตุลาคมนั้น เหตุการณ์ก็เหมือนกับการชุมนุมประท้วงในเดือนสิงหาคมเมื่อจอมพลประภาสเข้ามา คือพอฝนตกเข้าผู้ชุมนุมก็หักประท้วงด้านสนามหลวงเข้ามาในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ตั้งแต่วเวลา ๒๐ น.

ทางผู้บริหารมหาวิทยาลัยได้ไปแจ้งความต่อตำรวจชนะสงครามตามระเบียบ ทางตำรวจชนะสงครามได้ส่งกำลังตำรวจประมาณ ๔๐ คนไปคุมเหตุการณ์ที่ด้านวัดมหาธาตุร่วมกับรองอธิการบดีฝ่ายการนักศึกษา ในการชุมนุมประมาณ ๒๕,๐๐๐ - ๔๐,๐๐๐ คนนั้น ตำรวจ ๔๐ คนคงจะทำอะไรมิได้นอกจากจะใช้อาวุธห้ามผู้ชุมนุมมิให้เข้ามามหาวิทยาลัย ซึ่งถ้าเป็นเช่นนั้นจริง ก็จะทำให้เกิดจลาจลซึ่งมิใช่สิ่งที่ใคร ๆ หรือรัฐบาลต้องการ ฉะนั้นจึงเป็นภาวะที่ต้องจำยอมให้เข้ามาในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ฝ่ายกระหิงแดงและนวพลนั้น ก็มาชุมนุมกันอยู่ที่วัดมหาธาตุอีกมุมหนึ่ง แต่เนื่องจากมีกำลังน้อยเพียงไม่กี่สิบคน

จึงมิได้ทำอะไร

ทางด้านศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาที่ชุมนุมค้างคืนอยู่ในธรรมศาสตร์ตลอดมาจนถึงเช้าวันพุธที่ ๖ ตุลาคม ซึ่งเป็นเวลาที่เกิดเหตุ

๑๑. ทางฝ่ายผู้บริหารมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อมีประชาชนจำนวนมากไหลบ่ากันเข้ามาในเวลา ๒๐ น. ของวันจันทร์ที่ ๔ ตุลาคม ก็ได้โทรศัพท์หารือกับ ดร. ประกอบ หุตะสิงห์ องคมนตรี นายกสภามหาวิทยาลัย และด้วยความเห็นชอบของ ดร. ประกอบ ได้สั่งปิดมหาวิทยาลัยทันทีเพื่อป้องกันมิให้นักศึกษาอื่น และอาจารย์ ข้าราชการมหาวิทยาลัยต้องเสี่ยงต่ออันตราย (คราวจอมพลประภาสเข้ามาได้สั่งปิดมหาวิทยาลัยเมื่อมีการยิงกัน และทิ้งระเบิดตายไป ๒ ศพแล้ว) และได้โทรศัพท์หาหรือรัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัยแห่งรัฐก็ได้รับความเห็นชอบ จึงมีหนังสือเป็นทางการรายงานท่านนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการทบวงอีกโสดหนึ่ง

ครั้นแล้วผู้บริหารมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ก็ย้ายสำนักงานไปอาศัยอยู่ที่สำนักงานการศึกษาแห่งชาติชั่วคราว ทิ้งเจ้าหน้าที่รักษาทรัพย์สินและอาคารของมหาวิทยาลัยไว้ประมาณ ๔๐-๕๐ คน และได้ติดต่อกับเจ้าหน้าที่เหล่านั้นตลอดเวลาโดยทางโทรศัพท์และทางอื่น

การปลุกระดมมวลชนและกฎหมาย

๑๒. ฝ่ายยานเกราะและสถานีวิทยุในเครือของยานเกราะก็ระดมปลุกปั่นให้ผู้ฟังเคียดแค้นนิสิตนักศึกษาประชาชนที่ประท้วงอยู่ในธรรมศาสตร์ตลอดเวลา โดยอ้างข้อว่าจะทำลายล้าง

สถาบันพระมหากษัตริย์ โดยระดมหน่วยกระต๊องแดง นวพล และลูกเสือชาวบ้านให้กระทำการ ๒ อย่างคือ (๑) ทำลายพวก “คอมมิวนิสต์” ที่อยู่ในธรรมศาสตร์ (๒) ประท้วงรัฐบาลที่จัดตั้งรัฐบาลใหม่โดยไม่ให้นายสมัคร สุนทรเวช และนายสมบุญ คิริธร ได้เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย

การทำลายพวก “คอมมิวนิสต์” ในธรรมศาสตร์นั้น ได้ใช้ให้กระต๊องแดงและอันธพาลใช้อาวุธยิงเข้าไปในธรรมศาสตร์ตั้งแต่เที่ยงคืนจนรุ่งเช้าของวันพุธที่ ๖ ตุลาคม ฝ่ายทางธรรมศาสตร์ก็ได้ใช้อาวุธปืนยิงตอบโต้เป็นครั้งคราว

๑๓. การปลุกระดมของยานเกราะได้ผล ทางด้านรัฐบาล ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช ได้เรียกประชุมคณะรัฐมนตรีเป็นการด่วนในตอนดึกของวันอังคารที่ ๕ ตุลาคม และได้มีมติให้มีการนำตัวหัวหน้านักศึกษาและนายอภิรักษ์ ผู้แสดงละครแขวนคอตาย สอบสวน

พอเช้าตรู่ของวันพุธที่ ๖ ตุลาคม นายสุธรรม เลขาธิการ ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษา พร้อมด้วยผู้นำนักศึกษาจำนวนหนึ่งกับนายอภิรักษ์ นักแสดงละครแขวนคอ ได้ไปแสดงความบริสุทธิ์ใจที่บ้านนายกรัฐมนตรี เฝื่อนนายกรัฐมนตรีออกจากบ้านไปทำเนียบเสียก่อน นายกรัฐมนตรีจึงได้โทรศัพท์แจ้งให้อธิบดีกรมตำรวจคุมตัวนายสุธรรม นายอภิรักษ์และพวกไปสอบสวน ผู้เขียนบันทึกในขณะนี้ยังไม่ทราบผลการสอบสวนดังกล่าว

๑๔. การบุกมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์โดยตำรวจตามคำสั่งของนายกรัฐมนตรีนั้น เป็นการกระทำของรัฐบาลโดยเอกเทศมิได้มีการหารือกับอธิการบดีเลย แม้ว่าในตอนดึกของวันอังคารที่ ๕ ตุลาคม อธิการบดีจะได้พูดโทรศัพท์กับ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช

นายกรัฐมนตรีก็ตาม นายกรัฐมนตรีมิได้แจ้งให้อธิการบดีทราบ ว่ารัฐบาลจะเรียกตัวหัวหน้าลิตนศึกษา หรือนายอภิรักษ์ มาสอบสวน ถ้านายกรัฐมนตรีประสงค์เช่นนั้น ก็มีวิธีที่จะเรียกตัวได้ ให้มาสอบสวนโดยสันติ ไม่ต้องใช้กำลังรุนแรงจนควบคุมมิได้และจนเกินกว่าเหตุ

๑๕. การโจมตีนักศึกษาประชาชนที่ธรรมศาสตร์ ซึ่งเริ่มตั้งแต่เที่ยงคืน โดยมีการยิงเข้าไปในมหาวิทยาลัยจากภายนอกนั้น ได้ใช้กำลังตำรวจล้อมมหาวิทยาลัยตั้งแต่ ๐๓.๐๐ น. และได้เริ่มยิงเข้าไปอย่างรุนแรงโดยตำรวจตั้งแต่เวลา ๐๕.๐๐ น. ผู้ที่อยู่ในธรรมศาสตร์ขอให้ตำรวจหยุดชั่วคราว เพื่อให้ผู้หญิงที่อยู่ในมหาวิทยาลัยได้มีโอกาสออกไป ตำรวจก็ไม่ฟัง

อาวุธในธรรมศาสตร์

๑๖. ในการบุกรุกธรรมศาสตร์นั้น วิทยุยานเกราะประโคมว่าภายในธรรมศาสตร์มีอาวุธร้ายแรง เช่น ลูกกระเบิด ปืนกลหนัก และอาวุธร้ายแรงอื่น ๆ ข้อนี้เป็นกรกล่าวหาโดยปราศจากความจริงตั้งแต่ ๒๕๑๗ มาแล้ว แต่เมื่อมีเหตุการณ์ที่จะพิสูจน์ข้อเท็จจริงได้แต่ละครั้ง เช่น เมื่อกระชิ่งแดงบุกในเดือนสิงหาคม ๒๕๑๘ หรือเมื่อตำรวจเข้าไปกวาดล้างหลังจากการชุมนุมประท้วงจอมพลประภาส ก็มีได้มีหลักฐานประการใดว่าได้มีอาวุธสะสมไว้ในธรรมศาสตร์

ถึงคราวนี้ก็ดี สิ่งที่เจ้าหน้าที่ตำรวจนำมาแสดงว่าเป็นอาวุธที่จับได้ในธรรมศาสตร์ก็มีแต่ปืนยาวสองกระบอก ปืนพกและลูกกระเบิด หาได้มีอาวุธร้ายแรงขนาดปืนกลไม่ เป็นเรื่องที่สร้างข้อกล่าวหาจากอากาศตู่ทั้งสิ้น

ตั้งแต่ปลายปี ๒๕๑๗ เป็นต้นมา นักการเมืองและหัวหน้า
 นักศึกษาบางคนมีความจำเป็นต้องพกอาวุธไว้ป้องกันตัว เพราะ
 หน่วยกระหิงแดง และตำรวจทหาร ฆาตรกรมักจะทำร้ายหัวหน้า
 กรรมการ หัวหน้าชาวนา ชาวไร่ หัวหน้านักศึกษา และนักการเมือง
 อยู่เนื่อง ๆ และการฆ่าบุคคลเหล่านี้ทางตำรวจไม่เคยหาตัว
 คนร้ายได้ (ขณะเดียวกันถ้าตำรวจฆ่าตำรวจ หรือมีผู้พยายาม
 ฆ่านักการเมืองฝ่ายรัฐบาล ตำรวจจับคนร้ายได้โดยไม่ชักช้า)
 พุดไปแล้ว การมีอาวุธไว้ป้องกันตัวในเมื่อรู้ว่าจะเสี่ยงต่ออันตราย
 ก็มีเหตุผลพอสมควร

ระหว่างคืนวันจันทร์ที่ ๔ ตุลาคม จนถึงเช้าวันพุธที่ ๖
 ตุลาคมนั้น นักศึกษาและประชาชนที่เข้ามาชุมนุมในธรรมศาสตร์
 มีโอกาสที่จะนำอาวุธเหล่านั้นเข้าไปในมหาวิทยาลัยตลอดเวลา
 นำเสียดายที่เจ้าหน้าที่ตำรวจมิได้ตั้งด่านสกัดค้นอาวุธทั้งทางด้าน
 ผู้ชุมนุมประท้วงและฝ่ายกระหิงแดงเสียแต่ต้นมือ และเท่าที่
 ปรากฏเป็นข้อเท็จจริงตลอดมา ฝ่ายกระหิงแดงได้พกอาวุธร้าย
 ในที่สาธารณะเนื่อง ๆ โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่กล้าห้ามหรือ
 ตรวจค้น

ถึงกระนั้นก็ดี ผู้เขียนบันทึกนี้เห็นว่าการชุมนุมประท้วง
 ทางการเมืองไม่ว่าจะเป็นกรณีใดก็ตาม ต้องกระทำโดยสันติและ
 ปราศจากอาวุธ ซึ่งเป็นการชุมนุมที่ชอบด้วยกฎหมายและรับรอง
 โดยรัฐธรรมนูญ

๑๗. จากการ “สอบสวน” และ “สืบสวน” ของตำรวจและ
 ทางทหารเท่าที่ปรากฏในเวลาที่เขียนบันทึกนี้ มีข้อกล่าวหาว่า
 ในธรรมศาสตร์มีอุโมงค์อยู่หลายแห่ง แต่เจ้าหน้าที่ก็มีได้แสดง
 ภาพของอุโมงค์ให้ดูเป็นหลักฐาน เป็นการป้อนน้ำเป็นตัวสร้างข่าว

ขึ้นแท่นๆ คุณดำรง ชลวิจารณ์ อธิบดีกรมโยธาธิการและผังเมือง
กรรมการสำรวจความเสียหายมหาวชิราลงกรณศาสตร์ ที่แจ้ง
เมื่อกลางเดือนตุลาคมว่า ไม่พบอุโมงค์ในธรรมศาสตร์เลย และ
ย้ำว่าไม่มี เป็นข่าวลือทั้งนั้น อุทิศ นาคสวัสดิ์ กล่าวในโทรทัศน์
ถึงห้องแอร์และส้วมที่อยู่บนเพดานตึก คงจะหมายถึงชั้นบนสุด
ของตึกโดม ซึ่งก็ไม่มีอะไรรั่วล้นประการใด และใครเล่านอกจาก
อุทิศ นาคสวัสดิ์ จะไปใช้ส้วมเพดานตึก นอกจากนั้นอุทิศยัง
อุตส่าห์พูดว่า บรรดาผู้ไปชุมนุมในธรรมศาสตร์นั้นใช้รองเท้า
แตะเป็นจำนวนมาก แสดงว่าเป็นผู้ก่อการร้าย เพราะผู้ก่อการ
ร้ายใช้รองเท้าแตะ ถ้าเป็นเช่นนั้น คนในเมืองไทย ๔๐ ล้านคน
ซึ่งใช้รองเท้าแตะก็เป็นผู้ก่อการร้ายหมด ที่กล่าวถึงอุทิศ
นาคสวัสดิ์นั้น เป็นตัวอย่างของโฆษณาฝ่ายยานเกราะเพียงคนเดียว
คนอื่นและข้อใส่ร้ายอย่างอื่นทำนองเดียวกันยังมีอีกมาก ที่ใช้
ความเท็จกล่าวหาประปรายอย่างไม่มี ความละอาย

กฎหมายทำลายประชาธิปไตย

๑๘. ข้อเรียกร้องอีกข้อหนึ่งของยานเกราะและผู้ที่อยู่เบื้องหลังของยานเกราะคือ เรียกร้องให้นายกรัฐมนตรีแต่งตั้งนายสมัครและนายสมบุญเป็นรัฐมนตรีมหาดไทย และให้ขับไล่รัฐมนตรี “ฝ่ายซ้าย” ๓ คนออก คือ นายสุรินทร์ มาศดิตถ์ นายชวน หลีกภัย และนายดำรง ลัทธพิพัฒน์ เรื่องนี้ยานเกราะเจ็บใจนักเพราะเมื่อ ม.ร.ว.เสนีย์ ลาออกในเดือนกันยายนนั้น สถานีวิทยานเกราะได้ระดมจ้างและวานชาวบ้านมาออกอากาศเป็นเชิงว่าเป็นมติมหาชน คนที่จ้างและวานมาให้พูดนั้นพูดเกือบเป็นเสียงเดียวกันว่า ให้ ม.ร.ว.เสนีย์เป็นนายกรัฐมนตรีต่อไป แต่

ให้กำจัดรัฐมนตรีที่ชั่วและเลวออก การณ์ก็กลับกลายเป็นว่า ม.ร.ว. เส็นีย์ นายกรัฐมนตรี กลับเอานายสมัครและนายสมบุญ ออกไป เป็นเชิงว่านายสมัครและนายสมบุญซึ่งเป็นพรรคพวกกับ ยานเกราะนั้นเป็นคนเลวไป

๑๙. ยานเกราะระดมกำลังเรียกร้องให้ลูกเสือชาวบ้าน นวพล กระทิงแดง และกลุ่มอื่น ๆ ในเครือ ชุมนุมกันที่ลานพระบรม รูปทรงม้าเพื่อเรียกร้องการจัดตั้งรัฐบาล การเรียกร้องกระทำ ตลอดคืนวันอังคารที่ ๕ คาบเช้าวันพุธที่ ๖ แล้วก็สามารถระดม พลเพื่อการเรียกร้องจัดตั้งรัฐบาลใหม่ต่อไป จนถึงเวลาบ่าย ม.ร.ว. เส็นีย์ จึงยอมจำนน และรับว่าจะคิดจัดตั้งรัฐบาลขึ้นใหม่ ตามคำเรียกร้อง

ต่อมาอีกประมาณ ๑ หรือ ๒ ชั่วโมงก็มีการยึดอำนาจกระทำ รัฐประหารขึ้นในเวลา ๑๘ น.

๒๐. เป็นที่น่าสังเกตว่า ตั้งแต่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ เป็นต้นมา ผู้ที่เป็นปรปักษ์กับพลังนักศึกษา กรรมกร และชาวไร่ ชาวนา พยายามกล่าวหาว่านักศึกษา กรรมกร และชาวไร่ชาวนา “ใช้วิธีปลุกระดมมวลชน” และ “ใช้กฎหมายบังคับกฎหมาย” การกระทำของยานเกราะ กระทิงแดง นวพล และลูกเสือชาวบ้าน และกลุ่มต่าง ๆ นั้นเป็นอย่างอื่นไปไม่ได้ ถ้าไม่ใช้วิธีปลุกระดม มวลชน และไม่ใช้การใช้กฎหมายบวกกับอาวุธมาทำลายกฎหมาย

เรื่องที่กล่าวมานี้มิใช่จะเริ่มเกิดขึ้นใน ๒๕๑๙ แต่เริ่มมา ตั้งแต่ ๒๕๑๗ กระทิงแดงเป็นหน่วยที่ฝ่ายทหาร กอ.รมน. จัดตั้ง ขึ้นจากนักเรียนอาชีวะ ซึ่งบางคนก็เรียนจบไปแล้ว บางคนก็เรียน ไม่จบ บางคนก็ไม่เรียน กอ.รมน. เป็นผู้จัดตั้งขึ้นเพื่อหักล้าง พลังนักศึกษาตั้งแต่พวกเรา กำลังร่างรัฐธรรมนูญอยู่ หนังสือพิมพ์

ต่างประเทศลงข่าวอยู่เนือง ๆ และระบุชื่อพันเอกสุตสาย หัสดิน
ว่าเป็นผู้สนับสนุน แต่ก็ไม่มีการปฏิเสธข่าว กอ.รมน.ไม่แต่เป็น
ผู้จัดตั้ง เป็นผู้ฝึกอาวุธให้ นำอาวุธมาให้ใช้ และจ่ายเงินเลี้ยงดู
ให้จากเงินราชการลับ และตั้งแต่กลางปี ๒๕๑๗ เป็นต้นมา
หน่วยกระหิณแดงก็พกอาวุธปืนและถูกระเบิดประเภทต่าง ๆ อย่าง
เปิดเผย ไม่มีตำรวจหรือทหารจะจับกุมหรือห้ามปราม ไม่ว่าจะ
มีการประท้วงโดยสันติอย่างใดโดยนิตินักศึกษา กระหิณแดง
เป็นต้องใช้อาวุธซู่เชิญเป็นการต่อต้านทุกครั้ง นับตั้งแต่การ
ประท้วงบหมัญญิตีบางมาตราของรัฐธรรมนุญในปี ๒๕๑๗ การ
ประท้วงฐานทัพอเมริกาใน ๒๕๑๗-๒๕๑๘ การบุกมหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์ในเดือนสิงหาคม ๒๕๑๘ การประท้วงการกลับมา
ของจอมพลประภาสและจอมพลถนอม ตลอดจนแต่ละครั้ง
จะต้องมีผู้บาดเจ็บล้มตายเสมอ แม้แต่ช่างภาพหนังสือพิมพ์ที่
พยายามถ่ายภาพกระหิณแดงพกอาวุธ ก็ไม่วายถูกทำร้าย ใน
การเลือกตั้งในเมษายน ๒๕๑๙ กระหิณแดงก็มีส่วนซู่เชิญผู้สมัคร
รับเลือกตั้ง และในการโจมตีทำร้ายพรรคบางพรรคที่เขาเรียกกัน
ว่าฝ่ายซ้าย

๒๑. สมควรจะกล่าวถึง กอ.รมน. ในที่นี้ เพราะนอกจาก
จะเป็นผู้ชักกระหิณแดงให้ปฏิบัติการรุนแรงแล้ว ยังมีส่วนในการ
จัดตั้งกลุ่มและหน่วยอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์แก่กลุ่มทหารด้วย
เช่น นวพล ทั้งนี้โดยใช้งบประมาณแผ่นดินประเภทราชการลับ
ตลอดเวลา

กอ.รมน. เดิมมีชื่อว่า บก.ปค. แปลว่ากองบัญชาการปราบ
คอมมิวนิสต์ ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น กอ.ปค. กองอำนวยการปราบ
คอมมิวนิสต์ ต่อมาเมื่อรัฐบาลมีนโยบายจะคบกับประเทศ

คอมมิวนิสต์ จึงเปลี่ยนชื่อเป็นกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในประเทศ เป็นองค์กรที่จอมพลประภาสตั้งขึ้น และเป็นมรดกตกทอดต่อมาถึงทุกวันนี้

ความสำเร็จของ กอ.รมน. วัดได้ดังนี้ เมื่อแรกตั้งประมาณ ๑๐ ปีกว่ามาแล้ว เงินงบประมาณสำหรับ บก.ปค. มีอยู่ประมาณ ๑๓ ล้านบาท และเนื้อที่ในประเทศไทยที่เป็นแหล่งคอมมิวนิสต์ในการปฏิบัติงานของ บก.ปค. มีอยู่ ๓ จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในปัจจุบันนี้ กอ.รมน. มีงบประมาณกว่า ๘๐๐ ล้านบาท และเนื้อที่ที่ประกาศเป็นแหล่งคอมมิวนิสต์มีอยู่เกือบทั่วราชอาณาจักรประมาณ ๓๐ กว่าจังหวัด

การปราบคอมมิวนิสต์ของ กอ.รมน. เป็นวิธีลับ ที่ปราบคอมมิวนิสต์จริงก็ยังมี แต่ที่ปราบคนที่ไม่ใช่คอมมิวนิสต์ก็มีมาก ตั้งแต่ก่อน ๒๕๑๖ มาแล้ว เรื่องดังแดงที่พัทลุง เรื่องการรังแกชาวบ้านทุกหนทุกแห่งมีอยู่ตลอด แล้วใส่ความว่าเป็นคอมมิวนิสต์ จึงทำให้ราษฎรเดือดร้อนทั่วไป และที่ทนความทารุณโหดร้ายต่อไปไม่ได้ เข้าป่ากลายเป็นพวกคอมมิวนิสต์ไปก็มากมาย

รัฐสภาประชาธิปไตยในปี ๒๕๑๗-๒๕๑๘ และ ๒๕๑๙ ในเวลาพิจารณางบประมาณของ กอ.รมน. แต่ละปี ได้พยายามตัดงบประมาณออก หรือถ้าไม่ตัดออกก็ให้ตั้งเป็นงบราชการเปิดเผย แทนที่จะเป็นงบราชการลับ ได้ประสบความสำเร็จเพียงบางส่วน กอ.รมน. ยังสามารถใช้เงินเกือบร้อยล้านบาทแต่ละปีเป็นงบราชการลับ ทำการเป็นปรปักษ์ต่อระบบประชาธิปไตยได้ตลอดมา

๒๒. นวพล ถือกำเนิดมาจาก กอ.รมน. เช่นเดียวกับกระหังแดง แต่เป็นหน่วยสงครามจิตวิทยา ไม่ต้องใช้อาวุธเป็น

เครื่องมือสำคัญ แต่ทำงานร่วมกับกระตังแดง เป็นองค์กรที่พยายามรวบรวมคหบดี นายทุน ภิภษ ที่ไม่มีใครอยากเห็นการเปลี่ยนแปลงทางสังคมให้ร่วมกันต่อต้านพลังนิสิตนักศึกษาและกรรมกร วิธีการก็คือขอให้เกิดความหวาดกลัวว่าทรัพย์สินสมบัติต่าง ๆ ของตนนั้นจะสูญหายไปถ้ามีการเปลี่ยนแปลง แม้จะเป็นไปตามระบบประชาธิปไตย เครื่องมือของนวพลคือ การประชุม การชุมนุม การเขียนบทความต่าง ๆ นายวัฒนา เขียววิมล ซึ่งเป็นผู้จัดการนวพล เป็นผู้ที่พลเอกสหายหยุดชกจูงมารับใช้ กอ.รมน. จากอเมริกา มีผู้ที่เคยหลงเข้าใจผิดว่า นวพลจะสร้างสังคมใหม่ให้ดีขึ้นด้วยวิธีสหกรณ์ เช่น คุณสด กุระมะโรหิต ต้องประสบความผิดหวังไป เพราะนวพลประกาศว่าจะสร้างสังคมใหม่ แต่แท้จริงต้องการสงวนสภาวะเดิมเพื่อประโยชน์ของนายทุนและขุนคี่กันนั่นเอง

๒๓. ลูกเสือชาวบ้าน ก่อตั้งขึ้นมาโดยแสดงวัตถุประสงค์ว่าจะไม่เกี่ยวข้องกับการเมือง แต่แท้จริงเป็นเครื่องมือทางการเมืองของกลุ่มนายทุนและขุนคี่ โดยเห็นได้จากการเลือกตั้งในเมษายน ๒๕๑๔ ลูกเสือชาวบ้านมีส่วนในการชักจูงให้สมาชิกและชาวบ้านทำการเลือกตั้งแบบลำเอียง วิธีนี้เป็นวิธีที่อเมริกันเคยใช้อยู่ในเวียดนาม แต่ไม่สำเร็จ มาสำเร็จที่เมืองไทยเพราะใช้ความเท็จเป็นเครื่องมือ ว่าเป็นการจัดตั้งเพื่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ กระหรวงมหาไไทยมีส่วนสำคัญในการจัดตั้งลูกเสือชาวบ้านขึ้น และมักจะใช้คหบดีที่มั่งคั่งเป็นผู้ออกเงินเป็นหัวหน้าลูกเสือ การชุมนุมทางการเมืองในวันที่ ๖ ตุลาคมของลูกเสือชาวบ้านเป็นหลักฐานอย่างชัดในวัตถุประสงค์ของขบวนการนี้

๒๔. นอกจากกระตังแดง นวพล และลูกเสือชาวบ้าน

ฝ่าย กอ.รมน. และมหาดไทย ยังใช้กลุ่มต่าง ๆ เรียกชื่อต่าง ๆ อีกหลายกลุ่ม บางกลุ่มเป็นพวกกระหิิงแดงหรือนวพลแอบแฝงมา เช่น ค้างคาวไทย ชุมชนแม่บ้าน ผู้พิทักษ์ชาติไทย เป็นต้น เครื่องมือการปฏิบัติงานของกลุ่มเหล่านี้ได้แก่ บัตรสนเท่ห์ ใบปลิว โทรศัพท์ขู่เชิญ เป็นต้น

๒๕. มาตรการทางการเมืองได้เริ่มมาตั้งแต่ปี ๒๕๑๗ โดยผู้แทนชาวไร่ชาวนาและกรรมกรถูกลอบทำร้ายที่ละคนสองคน ต่อมาก็ถึงนักศึกษา เช่น อมเรศ และนักการเมือง เช่น อาจารย์บุญสนอง บุญโญทยาน แต่ละคร้งตำรวจไม่สามารถหาตัวคนร้ายได้ จึงเป็นที่น่าสงสัยว่าตำรวจคงจะมีส่วนร่วมแน่ ๆ เพราะถึงที่มีผู้ร้ายทำร้ายตำรวจหรือนักการเมืองฝ่ายขวา ตำรวจจับได้โดยไม่ชักช้า

๒๖. ในตอนที่ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นนายกรัฐมนตรีนั้นได้เริ่มมีการครอบคลุมสื่อมวลชน คือ หนังสือพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์ ทางวิทยุและโทรทัศน์นั้น พลตรีประมาณ อติเรกสาร รองนายกรัฐมนตรี หัวหน้าพรรคชาติไทยเป็นผู้คุมอยู่ ผู้ที่พูดวิทยุและโทรทัศน์ได้ต้องเป็นพวกของตน ถ้าไม่ใช่พวกไม่ยอมให้พูด และต้องโจมตีนักศึกษา กรรมกร ชาวนา อาจารย์มหาวิทยาลัย ขาประจำเรื่องนี้ได้แก่ ดุสิต ศิริวรรณ ประหยัด ศ.นาคะนาท ธานินทร์ กรัยวิเชียร อุทิศ นาคสวัสดิ์ หมยันต์ดี อาคม มกรานนท์ พ.ท. อุทาร์ สนิทวงศ์ เป็นต้น และการครอบคลุมเช่นนี้มีมาจนกระทั่งทุกวันนี้

๒๗. นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่มีเจตนาบริสุทธิ์ ต้องการประชาธิปไตย ต้องการช่วยเหลือผู้ยากจน แก้ไขความอยุติธรรมในสังคม ฉะนั้นพลังนิสิตนักศึกษาจึงเป็นพลังที่สำคัญสำหรับ

ประชาธิปไตย และช็อกล่าวหาว่านิสิตนักศึกษาทำลายชาตินั้น เป็นช็อกล่าวหาที่บิดเบือนป้ายสีเพื่อทำลายพลังที่สำคัญนั้น แต่ในสถานการณ์ในปี ๒๕๑๘-๒๕๑๙ ฝ่ายนิสิตนักศึกษาก็ไม่มีวิธีการผิดแผกไปจากตุลาคม ๒๕๑๖ เมื่อทำงานได้ผลใน ๒๕๑๖ นักการเมืองต่าง ๆ พวกกันประจบนิสิตนักศึกษา อยากได้อะไรก็พยายามจัดหาให้ ถึงกับสนับสนุนให้ออกไปตามชนบทเพื่อสอนประชาธิปไตย ในโลกนี้ไม่มีที่ไหน ใครจะสอนประชาธิปไตยกันได้ และนักศึกษาก็โอหัง เมื่อออกไปตามชนบท ก็สร้างศัตรูไว้โดยไปด่าเจ้าหน้าที่ คหบดี ชาวบ้านต่าง ๆ ต่อมานักศึกษาก็ยังคิดว่าพลังของตนนั้นมีพอที่จะต่อต้านองค์กรต่าง ๆ ใหม่ ๆ ของ กอ.รมน. มหาตไทย และนายทุนขุนศึก จับเรื่องต่าง ๆ ทุกเรื่องให้เป็นเรื่องใหญ่ พร่ำเพรื่อจนประชาชนเกิดความเบื่อหน่าย เช่น ชุมนุมกันที่ไรก็ต้องการรัฐบาล ไม่ว่ารัฐบาลไหน เรื่องการถอนทหารอเมริกันก็จัดชุมนุมอีก แม้ว่ารัฐบาลจะได้สัญญาว่าจะมีกำหนดถอนไปหมดแน่ การจัดนิทรรศการก็จัดแต่เฉพาะเป็นการโอ้อวดประเทศคอมมิวนิสต์เป็นต้น ที่ที่นักศึกษาไม่มีความเกรงใจ คือ ในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ใช้มหาวิทยาลัยพร่ำเพรื่อจนเกินไป และทำให้มหาวิทยาลัยล่อแหลมต่ออันตรายแห่งเดียว แทนที่จะกระจายฐานของนักศึกษาให้แพร่หลายออกไป ผู้บริหารมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มีเรื่องต้องขัดแย้งกับนักศึกษามากครั้งบ่อยที่สุด แต่ที่สำคัญที่สุดนั้นคือ ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแทนที่จะเปลี่ยนวิธีการยังใช้วิธีการเดิม แทนที่จะปลุกนิยมในหมู่ประชาชน กลับนึกว่าประชาชนเข้าข้างตนอยู่เสมอ แทนที่จะบำรุงพลังให้กล้าแข็งขึ้นกลับทำให้อ่อนแอลง

อธิการบดีและที่ประชุมอธิการบดี

๒๘. เมื่อมีข่าวว่าจอมพลถนอมจะเข้าประเทศไทยนั้น ผู้เขียนได้รับบทเรียนจากคราวที่จอมพลประภาสเข้ามาเมืองไทย เดือนสิงหาคม จึงได้เห็นวามมหาวิทยาลัยต่าง ๆ จะต้องได้รับความกระทบกระเทือนแน่ จึงได้เรียกประชุมอธิการบดีทั้งหลายที่ทบวงมหาวิทยาลัยแห่งรัฐ โดยรัฐมนตรีทบวงเห็นชอบด้วย ที่ประชุมอธิการบดีได้มีมติตอนต้นเดือนกันยายน ให้เสนอขอให้รัฐบาลพยายามกระทำทุกอย่างมิให้จอมพลถนอมเข้ามาในประเทศไทย เพราะจะทำให้เกิดความยุ่งยากในการศึกษา และจะทำให้สูญเสียการเรียน ในขณะที่เดียวกันก็มีข้อตกลงกันภายในระหว่างมหาวิทยาลัยทั้งหลายว่า ถ้าจอมพลถนอมเข้ามาจริง แต่ละมหาวิทยาลัยก็ต้องใช้ดุลยพินิจว่า มหาวิทยาลัยใดควรปิด มหาวิทยาลัยใดควรเปิดต่อไป ทั้งได้วางมาตรการร่วมกันหลายประการ

๒๙. เมื่อจอมพลถนอมเข้ามาจริงในวันที่ ๑๙ กันยายน ผู้เขียนในฐานะประธานในที่ประชุมอธิการบดีสำหรับ ๒๕๑๙ ได้เรียกประชุมอธิการบดีอีกทันทีในวันที่ ๒๐ กันยายน โดยมีรัฐมนตรีทบวงร่วมด้วย ที่ประชุมได้เรียกร้องให้รัฐบาลจัดการเรื่องจอมพลถนอมโดยด่วน และขอทราบว่าจะหาเหตุขาดอย่างไร เพื่อจะได้ชี้แจงให้นักศึกษาแต่ละมหาวิทยาลัยทราบ เป็นการบรรเทาปัญหาทางด้านนักศึกษา แต่รัฐบาลหาได้ตัดสินใจอย่างหนึ่งอย่างใดไม่ เพียงแต่ออกแถลงการณ์อย่างไม่มี ความหมายอะไร

ต่อมาได้มีการประชุมอธิการบดีเรื่องนี้อีก ๒ ครั้ง แต่ละครั้งก็ไม่ได้รับคำตอบจากรัฐบาลเป็นที่แน่นอนอย่างไร ดร. นิพนธ์

ศศิธร รัฐมนตรีทบวง ได้ให้ความพยายามอย่างมากและเห็นใจ
 อธิการบดีทั้งหลายในเรื่องนี้ แต่ก็ไม่ประสบความสำเร็จในอันที่
 จะให้คณะรัฐมนตรีหรือนายกรัฐมนตรีแสดงท่าทีอย่างไร

๓๐. ในคืนวันจันทร์ที่ ๔ ตุลาคม เมื่อนักศึกษาและ
 ประชาชนหักเข้ามาในธรรมศาสตร์นั้น ผู้บริหารมหาวิทยาลัย
 ธรรมศาสตร์ได้ประกาศปิดมหาวิทยาลัยตามที่ได้กล่าวมาใน
 ข้อ ๑๑ ทั้งนี้เป็นไปตามข้อตกลงกันในที่ประชุมอธิการบดี

ต่อมาในคืนวันอังคารที่ ๕ ตุลาคม ผู้เขียนได้พูดโทรศัพท์
 กับ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช นายกรัฐมนตรี ในเวลาประมาณ
 ๒๓ น. ขอให้ท่านนายกรัฐมนตรีตั้งใครที่มีอำนาจเจรจากับ
 นักศึกษาไปเจรจาในธรรมศาสตร์ เพราะที่แล้วมารัฐบาลเป็นเพียง
 ฝ่ายรับ คือ เมื่อนักศึกษาต้องการพบ นายกรัฐมนตรีจึงให้พบ
 ผู้เขียนเสนอว่าการตั้งผู้แทนนายกรัฐมนตรีไปเจรจากับนักศึกษา
 นั้น จะช่วยให้การชุมนุมสลายตัวได้ง่ายขึ้น นายกรัฐมนตรี
 ตอบว่าจะต้องนำความหารือในคณะรัฐมนตรีก่อน

หลังจากนั้นผู้เขียนเลยปลดโทรศัพท์ออกกระทั้งรุ่งเช้า
 เพราะเหตุว่าในคืนวันนั้นได้มีผู้โทรศัพท์ไปด่าผู้เขียนอยู่ตลอดคืน
 พอรุ่งเช้าก็เกิดเรื่อง

๓๑. ก่อนหน้านั้นได้มีการนัดหมายอยู่แล้วว่า จะมีการประชุม
 สภามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในวันที่ ๖ ตุลาคม เวลา ๑๐ น.
 ดร. ประkob หุตะสิงห์ นายกสภามหาวิทยาลัย เป็นประธานใน
 ที่ประชุม ท้ายการประชุมนั้น ผู้เขียนได้แถลงลาออกจากตำแหน่ง
 อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยอ้างว่าจะอยู่เป็น
 อธิการบดีต่อไปไม่ได้เพราะนักศึกษาและตำรวจได้ถูกทำร้าย
 ถึงแก่ความตายมากมาย สภามหาวิทยาลัยก็แสดงความห่วงใย

ในความปลอดภัยส่วนตัวของอธิการบดี

๓๒. ในตอนบ่ายมีเพื่อนฝูง อาจารย์หลายคน แนะนำให้ผู้เขียนเดินทางออกไปจากประเทศไทยเสีย ยานเกราะก็ดี ใบปลิวก็ดี ได้ยุยงให้มีการลงประชามติต่ออธิการบดีธรรมศาสตร์ ในฐานะที่เป็นผู้ยุยงส่งเสริมนักศึกษาให้ทำลายสถาบันพระมหากษัตริย์ ผู้เขียนเห็นว่าอยู่ไปก็ไม่ใช่ประโยชน์ ต้องหลบ ๆ ซ่อน ๆ ระวังกระสุน จึงตัดสินใจว่าจะไปอยู่กัวลาลัมเปอร์ เหตุการณ์ลึกลับหนึ่ง เพราะขณะนั้นยังไม่มีการรัฐประหาร

๓๓. เครื่องบินไปกัวลาลัมเปอร์จะออกเวลา ๑๘.๑๕ น. ผู้เขียนได้ไปที่ดอนเมืองก่อนเวลาเล็กน้อย ปรากฏว่าเครื่องบินเสีย ต้องเลื่อนเวลาไป ๑ ชั่วโมง จึงนั่งคอยในห้องผู้โดยสารขาออก

ต่อมาปรากฏว่ามีผู้เห็นผู้เขียน นำความไปบอกยานเกราะ ยานเกราะจึงประกาศให้มีการจับกุมผู้เขียน และยุให้ลูกเสือชาวบ้านไปชุมนุมที่ดอนเมือง ชัดขวางมิให้ผู้เขียนออกเดินทางไป

เวลาประมาณ ๑๘.๑๕ น. ได้มีตำรวจชั้นนายพันโทตรงเข้ามาจับผู้เขียน โดยที่กำลังพูดโทรศัพท์อยู่ ได้ใช้กริยาหยาบคาย ตบหูโทรศัพท์ร่วงไป และบริภาษผู้เขียนต่าง ๆ นานา บอกว่าจะจับไปหาอธิบดีกรมตำรวจ ผู้เขียนก็ไม่ได้โต้ตอบประการใด เดินตามนายตำรวจนั้นออกมา

บรรดา สท. ทหารอากาศ และตำรวจกองตรวจคนเข้าเมือง ได้ออกความเห็น ว่า ไม่ควรนำตัวผู้เขียนออกไปทางด้านห้องผู้โดยสารขาออก เพราะมีลูกเสือชาวบ้านอยู่เป็นจำนวนมากเกรงว่าจะมีการทำร้ายขึ้น จึงขออนุญาตทางกองทัพอากาศจะขนานออกทางสนามบินกอล์ฟกองทัพอากาศ

ระหว่างที่คอยคำสั่งอนุญาตนั้น ตำรวจทั้งหลายได้คุมตัวผู้เขียนไปกักอยู่ในห้องกองตรวจคนเข้าเมืองทางด้านผู้โดยสารขาเข้า

๓๔. เมื่อถูกกักตัวอยู่นั้น ตำรวจกองปราบฯ ได้ค้นตัวผู้เขียน ก็ไม่เห็นมีอาวุธแต่อย่างใด มีสมุดพกอยู่เล่มหนึ่ง เขาก็เอาไปตรวจ และกำลังอ่านหนังสือ *Father Brown* ของ G.K. Chesterton อยู่ เขาก็เอาไปตรวจ กระเป๋าเดินทางก็ตรวจจนหมดสิ้น

๓๕. นั่งคอยคำสั่งให้เอาตัวไปคุมขังอยู่ประมาณ ๑ ชั่วโมงระหว่างนั้นได้ทราบแล้วว่ามี การปฏิวัติรัฐประหารขึ้น ก็นึกกังวลใจว่าเพื่อนฝูงจะถูกใส่ความได้รับอันตรายหลายคน ส่วนตัวของตัวเองนั้นก็ปลงตกว่า แม้ชีวิตจะรอดไปได้ก็คงต้องเจ็บตัว

ประมาณ ๒๐ น. ตำรวจมาแจ้งว่ามีคำสั่งจากเบื้องบนให้ปล่อยตัวได้ และให้เจ้าหน้าที่จัดหาเครื่องบินให้ออกเดินทางไปต่างประเทศ

ขณะนั้นเครื่องบินที่จะไปกัวลาลัมเปอร์หรือสิงคโปร์ออกไปเสียแล้ว มีแต่เครื่องบินไปยุโรปหรือญี่ปุ่น จึงตัดสินใจไปยุโรป

นายตำรวจที่เอาสมุดพกไปตรวจนำสมุดพกมาคืนให้ ผู้เขียนก็ขอบใจเขาแล้วบอกเขาว่า คุณกำลังจะทำบาปอย่างร้ายเพราะผมบริสุทธิ์จริง ๆ นายตำรวจผู้นั้นกล่าวว่า นักศึกษาที่เขาจับไปนั้น ๓ คนให้การขัดทอดว่า ผู้เขียนเป็นคนกำกับการแสดงละครแขวนคอในวันจันทร์ที่ ๔ โดยเจตนาทำลายล้างพระมหากษัตริย์และเติมด้วยว่านักศึกษาให้การขัดทอดนั้น พวกกระหิงแดงเอาไฟжіที่ห้องจึง “สารภาพ” ขัดทอดมาถึงผู้เขียน

๓๖. ระหว่างที่นั่งรอคำสั่งอยู่นั้น มีอาจารย์ผู้หญิงของ

ธรรมศาสตร์ที่เป็นนพพลเข้ามานั่งอยู่ ๒ คน นัยว่าต้องการเข้ามาเยาะเย้ย แต่ผู้เขียนจำเขาไม่ได้เลยไม่ได้ผล และในขณะนั้นก็มีคำสั่งให้ปล่อยตัวเดินทางได้แล้ว เข้าใจว่าอาจารย์ทั้งสองคืออาจารย์ราตรีและอาจารย์ปนัดดา

ต่อมาอีกสักครู่ นายวัฒนา เขียววิมล ก็เข้ามาในห้องที่ผู้เขียนถูกคุมขังอยู่ เคยรู้จักกันมาก่อน เขาจึงเข้ามาทัก ผู้เขียนก็ทักตอบ แต่แล้วก็หันไปจัดการจองเครื่องบินกับเจ้าหน้าที่ นายวัฒนาอยู่สักครู่เล็ก ๆ ก็ออกไป

การปฏิวัติรัฐประหาร

๓๗. คณะที่กระทำการปฏิวัติ เรียกตนเองว่า “คณะปฏิรูปการปกครอง” เพื่อมิให้ฟังเหมือนกับการ “ปฏิวัติ” ของจอมพลสฤษดิ์และจอมพลถนอมที่แล้วมา ซึ่งเป็นที่น่าเบื่อหน่ายของประชาชน แต่ความจริงก็เป็นการปฏิวัติรัฐประหารนั่นเอง โดยทหารกลุ่มหนึ่ง โดยมีพลเรือนเป็นใจด้วย เพราะ (๑) ได้มีการล้มรัฐธรรมนูญ (๒) ได้มีการล้มรัฐสภา (๓) ได้มีการล้มรัฐบาลโดยผิดกฎหมาย (๔) คำสั่งของหัวหน้าคณะ “ปฏิรูป” เป็นกฎหมาย (๕) มีการจับกุมปรปักษ์ทางการเมืองโดยพลการเป็นจำนวนมาก และยังมีลักษณะอื่น ๆ ที่ไม่ผิดแผกแตกต่างไปจากการปฏิวัติรัฐประหารที่แล้ว ๆ มา

๓๘. มีพยานหลักฐานแสดงว่าผู้ที่ต้องการจะทำการรัฐประหารนั้น มีอยู่อย่างน้อย ๒ ฝ่าย ฝ่ายที่กระทำการรัฐประหารเมื่อเวลา ๑๘ น. วันที่ ๖ ตุลาคม กระทำเสียก่อน เพื่อต้องการมิให้ฝ่ายอื่น ๆ กระทำได้ ข้อนี้อาจจะจริง เพราะปรากฏว่า พลเอกฉัตร หิรัญศิริ นักทำรัฐประหารถูกปลดและไปบวช

อาศัยกาสาฬพัศตร์อยู่ที่วัดบวรนิเวศเช่นเดียวกับจอมพลถนอม (วัดบวรนิเวศต่อไปนี่คงจะจำกันไม่ได้ว่าแต่ก่อนเป็นวัดอย่างไร) และพลโทวิฑูร ยะสวัสดิ์ ก็มารับคำสั่งไปประจำตำแหน่งพลเรือน ที่ประเทศญี่ปุ่น

แต่อย่างไรก็ตาม ก็ยังเป็นปฏิวัติรัฐประหารอยู่วันยังค่ำ

๓๙. ตามประเพณีการรัฐประหารของไทยในระยะ ๒๐ ปี ที่แล้วมา คณะรัฐประหารจัดให้มีการปกครองออกเป็น ๓ ระยะ

(ก) ระยะที่ ๑ เพื่งทำการรัฐประหารใหม่ ๆ มีการล้ม รัฐธรรมนูญ ล้มรัฐสภา จับรัฐมนตรี และศัตรูทางการเมือง ประกาศตั้งหัวหน้าและคนรอง ๆ ไป ตั้งที่ปรึกษาฝ่ายต่าง ๆ เช่น การต่างประเทศ เศรษฐกิจ ฯลฯ ให้ปลัดกระทรวงทำหน้าที่ รัฐมนตรี ออกประกาศคำสั่งต่าง ๆ เป็นต้น ระยะนี้เป็นระยะที่ เผด็จการมากที่สุด

(ข) ระยะที่ ๒ เป็นระยะที่มีธรรมนูญการปกครอง ตั้งคณะ รัฐมนตรี ตั้งสภา ออกกฎหมายโดยสภา แต่ยังเป็นระยะที่ เผด็จการอยู่มาก เพราะคณะรัฐมนตรีก็ดี รัฐสภาที่แต่งตั้งขึ้น ก็ดี หัวหน้าปฏิวัติยังเป็นผู้คุมอยู่

(ค) ระยะที่ ๓ เป็นระยะที่รัฐสภาแต่งตั้งนั้น ได้ร่าง รัฐธรรมนูญใหม่เสร็จแล้ว จะมีการเลือกตั้งผู้แทนราษฎร แต่ หัวหน้าปฏิวัติยังสามารถบันดาลให้การเลือกตั้งนั้นล่าเอียงเข้าข้าง ตนเอง

แต่ระยะเวลาจะกินเวลาเท่าใดนั้น แล้วแต่หัวหน้าคณะ ปฏิวัติ เช่น สมัยจอมพลสฤษดิ์ ระยะที่ ๒ กินเวลากว่า ๑๐ ปี

การจับกุมศัตรูทางการเมืองและใช้อำนาจเผด็จการนั้น กระทำได้ทุกเมื่อทุกระยะ โดยอาศัยกฎหมายป้องกันการกระทำ

อันเป็นคอมมิวนิสต์ และอาศัยธรรมเนียมการปกครองหรือรัฐธรรมนูญ (ปกติมาตรา ๑๗) ให้อำนาจแก่วุฒิสภาคณะปฏิวัติ และนายกรัฐมนตรีอย่างเต็มที่

๔๐. ในการรัฐประหารปัจจุบันระยะที่ ๑ กินเวลาตั้งแต่ ๖ ตุลาคม ถึง ๒๒ ตุลาคม นับตั้งแต่นั้นมาเราอยู่ในระยะที่ ๒ แต่นายกรัฐมนตรีธานินทร์ กรัยวิเชียร ยังขยายความต่อไปอีกว่า ระยะที่ ๒ จะกินเวลา ๔ ปี และระยะที่ ๓ จะแบ่งเป็น ๒ ตอน ตอนละ ๔ ปี โดยจะกุมอำนาจไว้ต่อไปในระยะที่ ๓ ตอนต้น “เพื่อให้เวลาประชาชนไทยสามารถเรียนรู้การใช้สิทธิตามระบบประชาธิปไตย”

๔๑. การรัฐประหารปัจจุบันมีข้อแตกต่างจากการรัฐประหารที่แล้วมาอยู่ ๓ ข้อใหญ่ ๆ คือ (๑) หัวหน้าปฏิวัติไม่เป็นนายกรัฐมนตรีเสียเอง กลับแต่งตั้งพลเรือนเป็นนายกรัฐมนตรี และมีการแต่งตั้งล่วงหน้า ๑๔ วัน (๒) ตามธรรมนูญการปกครองที่ประกาศใช้เมื่อ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๑๙ (เขาเรียกกันว่ารัฐธรรมนูญ) นายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรีมีอิสรภาพในการบริหารน้อยกว่าที่แล้วมา เพราะมีสภาที่ปรึกษา (ทหารล้วน) ค้ำอยู่ และ (๓) มีการเหินห่างความเข้าใจในทางปฏิวัติมากกว่าคราวก่อน ๆ

๔๒. ในการรัฐประหารแต่ละครั้งในประเทศไทย หัวหน้าปฏิวัติเป็นนายทหารบก คราวนี้หัวหน้าเป็นทหารเรือ และรองก็เป็นนายทหารอากาศ เป็นที่เข้าใจกันว่า พล.ร.อ. สงัด ชลออยู่ เป็นผู้ที่ถูกอุปโลกนขึ้นมามากกว่า เพราะนิสัยใจคอและลักษณะการคุมกำลังนั้นคงจะไม่ทำให้คุณสงัดกระทำการรัฐประหารได้เอง การที่รีบแต่งตั้งพลเรือนขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรีแทนที่จะเป็นเสียเอง ก็ทำให้เกิดความฉงนมากขึ้น ปัญหาที่มีผู้กล่าววิจารณ์กันมาก

ก็คือ ใครเล่าอยู่เบื้องหลังการรัฐประหารคราวนี้ ซึ่งรู้สึกว่าการกระทำแบบรีบด่วน อาจจะวางแผนไว้ก่อนหน้าแล้ว แต่รู้สึกว่าการจัดทำในวันที่ ๖ ตุลาคม หลังจากฆาตกรรมในธรรมศาสตร์นั้นเอง

จะว่าพวกของพลเอกฉัตรก็ไม่ใช่ จะว่าพวกของพลโทวิฑูรก็ไม่ใช่ จอมพลถนอมก็ยังไม่ออกหน้ามา และคงจะไม่แสดงหน้าออกมา จะเป็นใครเล่า เป็นประเด็นที่นักประวัติศาสตร์คงจะค้นหาความจริงได้

๔๓. รัฐธรรมนูญ ๒๒ ตุลาคม ยังให้อำนาจแก่นายกรัฐมนตรีอย่างกว้างขวาง เช่น จะใช้อำนาจตุลาการลงโทษผู้ใดก็ได้ตามอำเภอใจ ตามมาตรา ๒๑ ซึ่งถอดมาจากมาตรา ๑๗ ของธรรมนูญการปกครองเดิม แต่คราวนี้มีสภาที่ปรึกษาของนายกรัฐมนตรีมาค้ำคือนายกรัฐมนตรี และคณะรัฐมนตรี (มาตรา ๑๘ และมาตรา ๒๑) สภาที่ปรึกษาของนายกรัฐมนตรีได้แก่ “คณะปฏิรูปการปกครอง” นั้นเอง คือเป็นกลุ่มนายทหารและตำรวจ (๑ คน) ที่ยึดอำนาจเมื่อ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๓

๔๔. มาตรา ๘ ของ “รัฐธรรมนูญ” เกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของบุคคลมีข้อความประโยคเดียวคือ “บุคคลที่มีเสรีภาพภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมาย” และเราก็พอจะทราบว่าเป็นผู้บัญญัติกฎหมาย

นอกจากนั้นในทางปฏิบัติเท่าที่เป็นมา ประชาชนจะไม่มีสิทธิ์ทราบความจริงอย่างใดเลย นอกจาก “ข้อเท็จจริง” ที่รัฐบาลอนุญาตให้ทราบได้ เพราะ “คณะปฏิรูป” ได้ตั้งกรรมการขึ้น ๒ คณะ คณะหนึ่งเป็นผู้วินิจฉัยว่าจะอนุญาตให้หนังสือพิมพ์ใดบ้างออกตีพิมพ์ได้ และอีกคณะหนึ่งเป็นผู้เซ็นเซอร์หนังสือพิมพ์

ที่ออกได้ บุคคลที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นกรรมการทั้ง ๒ คณะนี้ เป็นผู้เชี่ยวชาญในการกล่าวเท็จ เขียนเท็จทั้งนั้น และหนังสือพิมพ์ที่ได้รับอนุญาตให้ออกจำหน่ายได้ก็มีแต่หนังสือที่เชี่ยวชาญในความเท็จ ฉะนั้นในระยะนี้และระยะต่อไปนี้ซึ่งยังไม่ทราบว่าจะหมดสิ้นเมื่อใด หนังสือพิมพ์ของเมืองไทยส่วนใหญ่จะมีความเท็จเป็นเกณฑ์ เชื่อถือไม่ได้

ยกตัวอย่างเช่น ดาวสยาม ลงข่าวว่าตำรวจตามจับนาย คำสิงห์ ศรีนอกแล้ว ทางทหารได้หลักฐานยืนยันว่า คำสิงห์ กับป่วย กับเสนห์ กับสุลักษณ์ ไปประชุมกันที่โคราชกับเคจีบี เพื่อทำลายชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และลงรูปถ่ายหมู่ มีฝรั่งอยู่ด้วย อ้างว่าเป็นเคจีบี (รัสเซีย) ความจริงนั้นรูปถ่ายหมู่ถ่ายที่เขื่อนน้ำพรม การประชุมนั้นเกี่ยวกับการสร้างเขื่อนผามอง ผู้ร่วมประชุมนอกจากอาจารย์มหาวิทยาลัย ชาวบ้าน ข้าราชการ ทั้งส่วนกลางและท้องถิ่นแล้ว ยังมีผู้แทนการไฟฟ้าฝ่ายผลิตด้วย และคนที่ ดาวสยาม อ้างว่าเป็นรัสเซีย เคจีบี นั้น คือนายสัจจิต มีแซม ชาวอเมริกัน ศาสนาคริสเตียน นิกายแควกเกอ ขณะนั้นเป็นผู้อำนวยการสัมมนาของแควกเกออยู่ที่สิงคโปร์ เวลานี้กลับไปอเมริกาแล้ว

ความเท็จที่หนังสือเหล่านี้ค้าอยู่มีอยู่ตลอดเวลาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๗ ส่วนวิทยุโทรทัศน์นั้นก็ยิ่งค้าความเท็จอยู่ตลอดเวลาเช่นเดิม

ในคืนวันที่ ๕ ต่อวันที่ ๖ ตุลาคม สถานีวิทยุ ท.ท.ท. ได้พยายามเสนอข่าวเกี่ยวกับการชุมนุมประท้วงอย่างเป็นกลาง แต่สถานีวิทยุยานเกราะไม่พอใจ เพราะ ท.ท.ท. เสนอความจริง ทำให้การปลุกระดมของยานเกราะเสียหายจึงได้ประณาม ท.ท.ท.

อยู่ตลอดเวลาด้วย ครั้นมีการรัฐประหารขึ้น ก็ได้มีการปลดผู้รับผิดชอบทาง ท.ท.ท. ทั้งวิทยุและโทรทัศน์ออกโดยไม่มีเหตุผล เป็นอันว่าจะหาความจริงจากหนังสือพิมพ์หรือวิทยุโทรทัศน์เมืองไทยมิได้เลย แม้แต่ข่าวว่าตำรวจหรือทหารได้จับใครต่อใครไปบ้าง หรือใครข้ามไปลาว หรือใครทำอะไร อยู่ที่ไหน พูดว่าอย่างไร นอกจาก “ข่าว” ที่รัฐบาลป้อนให้

คณะรัฐมนตรี ๒๒ ตุลาคม ๒๕๑๓

๔๕. นายธานินทร์ กรัยวิเชียร นายกรัฐมนตรีเป็นคนสะอาดบริสุทธิ์ เท่าที่เกี่ยวกับการปฏิบัติราชการแผ่นดิน เป็นผู้ที่ได้ออกวิทยุโทรทัศน์แบบนิยมชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และสอนกับเขียนหนังสือเกี่ยวกับการต่อต้านปราบปรามคอมมิวนิสต์มากพอสมควร จนมีผู้กล่าวกันว่าเป็น “ชาวสุต”

เมื่อยังหนุ่ม ๆ อยู่ กลับจากศึกษาที่ประเทศอังกฤษใหม่ ๆ นายธานินทร์เป็นผู้ที่รักการเขียนอยู่เป็นนิสัยแล้ว ได้เขียนบทความหลายเรื่อง โดยอยากเห็นความเปลี่ยนแปลงทางสังคมของไทย ครั้งนั้นวงการตุลาการมีเสียงกล่าวหาว่านายธานินทร์เป็นคอมมิวนิสต์ จะด้วยเหตุนั้นกระมังที่มีปฏิกิริยาต่อต้านคอมมิวนิสต์อย่างไม่หยุดยั้ง

นายธานินทร์มีความรู้ดี มีสติปัญญาเฉียบแหลม และรู้ตัวว่าฉลาดและสามารถ ปัญหาเมื่ออยู่ว่าจะทนให้สภาที่ปรึกษานายกรัฐมนตรีคำค่ออยู่ได้นานเท่าใด เฉพาะอย่างยิ่งถ้าสภาที่ปรึกษานั้นเข้าข้างคนทุจริตในราชการ หรือทำการทุจริตเสียเอง

๔๖. ในคณะรัฐมนตรี ฝ่ายทหารสงวนตำแหน่งไว้ ๓ ตำแหน่งคือ รองนายกรัฐมนตรี ๑ รัฐมนตรีกลาโหม ๑ และ

รัฐมนตรีช่วยกลาโหม ๑ ทั้ง ๓ ตำแหน่งนี้ไม่ต้องกล่าวถึง

รัฐมนตรีมหาดไทย ก็เหมาะสมกับฉายาของกระทรวงนี้
ที่เราเรียกกันว่า กระทรวงมาเฟีย

ที่รัฐมนตรีที่เป็นข้าราชการประจำ ไม่ถึงขั้นปลัดกระทรวง
ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี ๘ คน คือ รองนายกรัฐมนตรีคนที่ ๒
รัฐมนตรีช่วยมหาดไทย รัฐมนตรีต่างประเทศ พาณิชย ยุติธรรม
ศึกษาธิการ สาธารณสุข และทบวงมหาวิทยาลัย

รองนายกรัฐมนตรีคนที่ ๒ และรัฐมนตรียุติธรรม เป็นเพื่อน
ส่วนตัวของนายกรัฐมนตรี

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเลือกมาจากประธานคณะ
กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน รัฐมนตรีว่าการเกษตรเป็นข้าราชการ
บำนาญอายุ ๗๗ ปี รัฐมนตรีว่าการอุตสาหกรรมเป็นข้าราชการ
บำนาญทหารอากาศ รัฐมนตรีว่าการคมนาคมเป็นเจ้าของรถเมล์
ขาวมาแต่เดิม ทั้ง ๔ คนนี้จะทำหน้าที่ได้ตามสมควร ตาม
ความประสงค์ของสภาที่ปรึกษาของนายกรัฐมนตรี แต่เท่าที่ได้
ทราบมานายกรัฐมนตรีได้ทาบถามผู้อื่นก่อน และได้รับการปฏิเสธ
มาหลายราย

รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีโกหกเก่ง และโกหกจน
ได้ดี

๔๗. คนอื่นๆ ที่โกหกเก่ง แต่น่าเสียใจที่ยังไม่ได้ดี คือ
ศาสตราจารย์ ดร. อุทิศ นาคสวัสดิ์ อาคม มกรานนท์ ทมยันตี
วัฒนา เขียววิมล อุทาร์ สนิทวงศ์ ประหยัด ศ. นาคะนาท และ
เพื่อน ๆ ของเขายังหลายคนที่เป็นนักหนังสือพิมพ์ นักพูดวิทยุ
และโทรทัศน์

อะไรจะเกิดขึ้น

๔๘. ผู้เขียนได้ให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์ไว้เมื่อเดือนกันยายน (ซึ่งบางตอนได้นำมาถ่ายทอดใน *ฟาร์อีสเทอร์นอีโคโนมิค รีวิว*) ว่า ถ้าเกิดปฏิวัติรัฐประหารขึ้นในประเทศไทย จะมีนักศึกษา อาจารย์ นักการเมือง กรรมการ ชวนาชาวไร่ เข้าไปไปสมทบกับพวกคอมมิวนิสต์ (ทั้ง ๆ ที่ไม่เป็นคอมมิวนิสต์) อีกเป็นจำนวนมาก เท่าที่ฟังดูในระยะ ๒๐ วันที่แล้วมา ก็รู้สึกเป็นจริงตามนั้น ยังมีเหตุร้ายแรงที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งกระทบกระเทือนทั่วไปหมด มิใช่แต่นักศึกษาธรรมศาสตร์เท่านั้น ยังมีช่องทางเป็นจริงมากขึ้น

๔๙. ข้อที่น่าเสียดายสำหรับคนรุ่นหนุ่มรุ่นสาวที่ไผ่ในเสรีภาพ ก็คือ เหตุการณ์ในวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๔ ไม่เปิดโอกาสให้เขามีทางเลือกที่ ๓ เสียแล้ว ถ้าไม่ทำตัวสงบเสถียรคล้อยตามอำนาจเป็นธรรม ก็ต้องเข้าไปทำงานร่วมกับคอมมิวนิสต์ ใครที่สนใจในเรื่องสันติวิธี ประชาธิปไตย และเสรีภาพ จะต้องเริ่มต้นใหม่ เบิกทางให้แก่หนุ่มสาวรุ่นนี้และรุ่นต่อ ๆ ไป

๕๐. ได้กล่าวมาข้างต้นแล้วว่า ทหารทั้งหลายยังแตกกัน และยังแย่งทำรัฐประหาร สภาพการณ์ก็คงจะเป็นอยู่เช่นนั้น แม้ว่าตัวการคนหนึ่งจะหลบไปบวช และอีกคนหนึ่งไปญี่ปุ่น จะทำอะไรให้เกิด “ความสามัคคี” ในหมู่ทหาร ซึ่งหมายความว่า เป็น “ความสามัคคีในชาติ” ได้ น่าคิดว่าบทบาทของจอมพล ถนอม กิตติขจร น่าจะยังมีอยู่ อาจจะสืบทอดมารับใช้บ้านเมือง เพื่อสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นได้อย่างที่เคยมีมาในประวัติศาสตร์ไทยสมัยกรุงศรีอยุธยาหลายครั้งหลายหน เช่น พระมหาธรรมราชา เป็นต้น แล้วจอมพลประภาส จารุเสถียร เล่า

พันเอกณรงค์ กิตติขจร เล่า

๕๑. เหตุการณ์จะเป็นอย่างไร ทางด้านการเมืองก็ตามเป็นที่แน่ชัดว่า โครงการสร้างระบบประชาธิปไตย ๓ ระยะ ๑๒ ปี ของคุณธานินทร์ กรัยวิเชียร กับพวก คงจะไม่เป็นไปตามนั้น “เลี่ยนหนามคัฏฐ” ของรัฐบาลนี้มีหลายทางหลายฝ่ายนัก อะไรจะเกิดขึ้นก็ได้ และสภาวะบ้านเมืองก็คงจะอันวายให้เกิดขึ้นได้หลายอย่าง ข้อที่แน่ชัดก็คือ สิทธิเสรีภาพพื้นฐานจะถูกบั่นทอนลงไป สิทธิของกรรมกร ชาวไร่ชาวนาจะด้อยถอยลง และผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนมากที่สุด คือ ประชาชนพลเมืองธรรมดา นั่นเอง

๕๒. เมื่อกรรมกรไม่มีสิทธิโต้แย้งกับนายจ้าง เมื่อการพัฒนาชนบทแต่ละชนิดเป็นการ “ปลุกกระดมมวลชน” เมื่อมีการปฏิรูปที่ดินเป็นสังคมนิยม เมื่อราคาข้าวจะต้องถูกกดต่ำลง เมื่อไม่มีผู้แทนราษฎรเป็นปากเสียงให้ราษฎร เมื่อผู้ปกครองประเทศเป็นนายทุนและขุนศึก การพัฒนาประเทศและการดำเนินงานเศรษฐกิจและสังคมของประเทศคงจะเป็นไปอย่างเดิม ตามระบบที่เคยเป็นมาก่อน ๒๕๑๖ ฉะนั้น พอจะเดาได้ว่า ปัญหาเศรษฐกิจของประชาชนจะมีมากขึ้นทุกที โดยช่องว่างระหว่างคนมีกับคนจนจะกว้างขึ้น ชนบทและแหล่งเสื่อมโทรมจะถูกทอดทิ้งยิ่งขึ้น ส่วนชาวกรุงเทพฯ และหัวเมืองใหญ่ ๆ ที่ร่ำรวยอยู่แล้วจะรวยยิ่งขึ้น ความฟุ้งเฟ้อจะมากขึ้นตามส่วน

การปฏิรูปการศึกษา การกระจายสาธาณสุขไปสู่ชนบท การกระจายอำนาจ การปกครองท้องถิ่นอย่างดี ก็จะหยุดชะงัก ปัญหาสังคมของประเทศไทยจะมีแต่รุนแรงขึ้น

๕๓. ทางด้านการต่างประเทศ อเมริกาคงจะมีบทบาทมาก

ขึ้นในประเทศไทย โดยใช้เป็นหัวหอกต่อสู้กับประเทศคอมมิวนิสต์
เพื่อนบ้านของเรา ประเทศต่าง ๆ ที่เป็นภาคีในองค์การอาเซียน
คงดีใจเพราะได้สมาชิกใหม่ที่เป็นเผด็จการด้วยกัน และยังเป็น
ด่านแรกต่อสู้คอมมิวนิสต์ให้เขาด้วย

ภายในรัฐบาลไทยเอง ความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน
ที่เป็นคอมมิวนิสต์คงจะไม่ราบรื่นนัก จะเห็นได้จากการที่เอาปลัด
กระทรวงการต่างประเทศและอธิบดีกรมการเมืองออกจากราชการ
นัยว่าพวกทหารไม่ชอบ เพราะไปทำญาติติดกับญวน เขมร และ
ลาว โดยสมรู้ร่วมคิดกับรัฐมนตรีต่างประเทศคนก่อน การ
“ปราบ” ญวนอพยพคงจะมีต่อไป การวิวาทกับลาวและเขมรเรื่อง
เขตแดนหรือเรื่องอื่น ๆ ที่หาได้ง่าย คงจะเป็นเรื่องจริงจังขึ้นมา
ปัญหามีอยู่ว่า จะเป็นเรื่องวิวาทเฉพาะประเทศเล็กๆ ด้วยกันอย่าง
เดียว หรือจะชักนำมหาอำนาจให้เข้ามาร่วมทำให้ลุกลามต่อไป

๕๔. ผู้เขียนรู้สึกว่เท่าที่เขียนมานั้น ค่อนข้างจะเป็นเรื่อง
เศร้า น่าสลด อนาคตมืดมน

ใครเห็นแสงสว่างบ้างในอนาคต โปรดบอก

๒๘ ตุลาคม ๒๕๑๓